

CYKL | MŁODZI W OBIEKTYWIE
GRUPA WIEKOWA | GIMNAZJUM I KLASY 7-8 SP

ANALIZA PSYCHOLOGICZNA

opracowanie: Karolina Giedrys-Majkut, Marcin Majkut

FILM | „BYŁA SOBIE DZIEWCZYŃKA”, reż. M. Monheim

Charleen spotykamy w krytycznym dla niej momencie poszukiwania sensu życia. Dziewczynka chce uniknąć dorastania prowadzącego do dorosłości, która jawi jej się jako żenada i pasmo udręki. Dlatego postanawia skoczyć ze sobą, aby pozostać „wiecznie młodą”.

Film pozwala widzowi wczuć się w sytuację piętnastolatki targanej emocjami okresu dorastania. Jest pełen napięcia i opowiada o poważnych sprawach stanowiących część naszej rzeczywistości, takich jak śmierć, sens życia, miłość. Nietatwe tematy ukazano z lekkością i wyczuciem, w sposób przystępny, pełen subtelny humor, dzięki czemu obraz nadaje się do pracy z młodzieżą – kształtuje zachowania prospołeczne i optymistyczne podejście do trudnych sytuacji, niedoszte samobójstwo głównej bohaterki przedstawia jako opcję bezsensowną i nierozsądną. Widz razem z Charleen ma szansę dojść do wniosku, że życie to dar, którego nie wolno zmarnować, dostrzec, że sens nadaje mu miłość – rodziny i przyjaciół oraz romantyczna.

Zajęcia zainspirowane filmem „Była sobie dziewczynka” mogą wesprzeć proces desensytyzacji, czyli osvajania lęku i w konsekwencji przyczynić się do przetamania tabu wokół trudnych aspektów naszego życia oraz obniżenia poziomu negatywnych emocji, z jakimi borykają się uczniowie, przepracowując takie zagadnienia samodzielnie, bez pomocy z zewnątrz. Mądrze przygotowana rozmowa wokół filmu może dostarczyć jej uczestnikom wiedzy na temat pomocy, na jaką można liczyć w chwili kryzysu osobistego, oraz mechanizmów odpowiedzialnych za negatywne stany psychiczne. To cenne informacje dla młodzieży w wieku gimnazjalnym.

Obawy mogą budzić sceny odbierane jako mocne i silne ekspozowanie śmierci na poziomie wizualnym (wątek fotografowania martwych zwierząt). Jeśli jednak lepiej przyjrzymy się tym scenom (motywom), dostrzeżemy, że mają one swoje uzasadnienie dramaturgiczne, dużo wnoszą i dobrze wpisują się w całą historię, która ma szczęśliwe zakończenie. Skierowanie uwagi uczniów w tę stronę może znieść napięcie wokół trudniejszych wątków czy sekwencji. One z założenia mają szokować i wywoływać silne reakcje emocjonalne u widza, by otworzyć go na konfrontację z trudnym tematem i umożliwić jego pozytywne przepracowanie. Pogłębiona rozmowa o tym, dlaczego tego typu sceny znalazły się w filmie i jakie mają znaczenie, pozwoli wykorzystać ich potencjał i wyjść naprzeciw intencji twórców.

Jedynym ograniczeniem do pracy z omawianym filmem jest sytuacja, gdy temat ten dotyka osobiście któregoś z uczniów. Istnieje wówczas ryzyko, że zajęcia grupowe wejdą za bardzo w życie tej osoby i przekroczą jej granice bezpieczeństwa. Spotkanie tego typu ma sens przy zgodzie osoby zainteresowanej, wsparciu profesjonalisty (psychologa, interwenta, pedagoga) i gotowości, by nieść pomoc. Niepoparte interwencją wprowadzanie w stan emocjonalnego roztrzęsienia nie przyniesie dziecku żadnych korzyści, a może stać się kolejnym źródłem złych emocji, w tym wstydu.

TEMATY DO OMÓWIENIA

Film stwarza okazję do omówienia z uczniami trzech tematów:

- Jak polubić swoje życie?
- Dbanie o innych, utrzymywanie relacji
- Jak rozmawiać o trudnych sprawach?

Jak polubić swoje życie?

Charleen ciężko przeżywa dojrzewanie. Cięży jej bażar rozwodu rodziców. Nie ma w sobie zgody na dorostłość tak, jak ją widzi, ucieka więc od niej w fantazje o śmierci. Robi zdjęcia martwym zwierzętom, pomaga w zakładzie pogrzebowym, rozmyśla nad tym, co dzieje się z człowiekiem, gdy odchodzi. Śmierć pociąga ją jako recepta na „niewydarzone życie”. Nieudana próba samobójcza pomoże jej zrozumieć, że bardzo chce żyć, a śmierć babci pozwoli jej boleśnie odczuć nieuchronność odchodzenia oraz uświadomi, że nie ma sensu przyspieszać tego procesu.

Psychologowie często podkreślają, że samobójcy nie tyle nie chcą żyć, ile nie chcą żyć tak, jak żyją. Charleen wykazuje postawę ostatecznego buntu wobec tego, co i jak czuje; całą swoją młodzieńczą aktywność inwestuje w pozorną ucieczkę przed życiem. Wpisuje się to w podejście wielu młodych ludzi, którzy – czasem podświadomie – postrzegają samobójstwo jako radykalną zmianę, a nie kres. Rozmowa o perypetiach Charleen i jej wyborach może pomóc uczniom zrozumieć, że śmierć samobójcza to mało sensowny wyraz sprzeciwu wobec rzeczywistości, pozbawiony konstruktywności sposób na jej poprawę. Może też wskazać im alternatywne sposoby radzenia sobie i szukania wsparcia – to dobry pretekst, by wspomnieć o telefonie zaufania i lokalnych instytucjach pomagających osobom w kryzysie.

Niewątpliwym atutem filmu jest atrakcyjny sposób poprowadzenia opowieści, który pomaga w otwarciu tak trudnego tematu jak samobójstwo. Sceny dotyczące śmierci są łagodzone z pomocą specyficznego poczucia humoru. Poza tym pesymizm Charleen i jej ponure fantazje są kontrastowane z postawami afirmacji życia i miłością, która staje na drodze bohaterki. Takie obrazowanie dostarcza pozytywnych emocji, inspiruje, daje nadzieję na możliwość rozwiązania osobistych kryzysu i szansę dla każdego.

Ze względu na delikatność tematu, zadając uczniom pytania, należy skorzystać z bufora, jakim jest bohaterka filmowa. Warto wspólnie zastanowić się:

- Dlaczego Charleen interesuje się śmiercią?
- Jak wyobraża sobie śmierć?
- Dlaczego decyduje się popełnić samobójstwo?
- Dlaczego wyobraża sobie śmierć ojca?
- Co ją odrzuca od swojego życia?
- Co ostatecznie zmienia jej nastawienie?

Dbanie o innych, utrzymywanie relacji

Najlepsza przyjaciółka i członkowie rodziny próbują pomóc Charleen, ale spotykają się z wrogością, złościwością i odrzuceniem. Wraz z rozwojem wydarzeń nastolatka uczy się dbać o uczucia innych i wychodzi poza swój egoizm. Zdaje sobie sprawę, że nie jest pępkiem świata i że o przyjaciół i bliskich trzeba się troszczyć nawet wtedy, gdy samemu jest się w dołku.

Tu można zadać uczniom następujące pytania:

- Co to znaczy dbać o innych?
- Jak zachować się (reagować), kiedy ktoś dla nas bliski staje się niedostępny, nic do niego nie dociera?
- Kiedy relacja robi się dla nas trudna?
- Czy powinniśmy wychodzić z trudnych relacji, nawet gdy czujemy, że drugą stroną potrzebuje pomocy?

Jak rozmawiać o trudnych sytuacjach?

Charleen chowa przed światem swoje przemyślenia. Ma za złe rodzicom, że się rozwiedli – jest pełna żalu i złości. Nie potrafi jednak wyrazić uczuć. Nie dzieli się z nimi, a jeśli już, to w bardzo ogólny sposób. Spotkania terapeutyczne z psychologiem, początkowo bardzo trudne, uświadamiają nastolatce, że warto rozmawiać i że rozmowa „deaktywuje” nasze emocjonalne napięcia oraz sprzyja rozwijaniu relacji. Wraz z bohaterką widzowie dostrzegają, że umiejętność wyrażania emocji sprzyja utrzymywaniu równowagi i pomaga pogodzić się z tym, czego nie jesteśmy w stanie zmienić.

W przypadku tego tematu warto poruszyć następujące kwestie:

- Kiedy zamykamy się w sobie?
- Czy to jest dobra decyzja?
- Czy zawsze warto rozmawiać?
- Z kim warto rozmawiać?
- Co pomaga nam się otworzyć?
- Jak mówić o trudnych przeżyciach?
- O co możemy zapytać osobę przeżywającą problemy?
- Jakie wyglądają dobre warunki do szczerzej rozmowy i jak je tworzyć dla innych?
- Jak pomagać?